

інформації привчає особу до власного самостійного аналізу, а не формує визначену матрицю поведінки. Отже, програми аналізу мають бути детерміновані національними та державними особливостями [3].

Кримінальний аналіз має відповідати на екологічні виклики, терористичні загрози, насильницьку злочинність, очевидно, що поріг інтелекту людини не в змозі охопити таку кількість складових за множинними класифікаторами. Очевидно, що варто, з урахуванням міжнародного досвіду, використовувати штучний інтелект [4].

Список використаних джерел

1. The National Security Strategy of the United States of America. URL: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/nsc/nssall.html>.

2. Criminal Intelligence. Manual for Analysts United Nations, April 2011. URL: https://www.unodc.org/documents/organizedcrime/LawEnforcement/Criminal_Intelligence_for_Analysts.pdf.

3. Caldwell M., Andrews J. T. A., Tanay T., Griffi L. D. AI-enabled future crime. URL: <https://crimesciencejournal.biomedcentral.com/articles/10.1186/s40163-020001238>.

4. Present and Future of Japan's Crime: From a Structural Analysis of Victimization Rates (From Victims and Criminal Justice, P 469–510, 1991, Gunther Kaiser, Helmut Kury. URL: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/present-and-future-japans-crime-structural-analysis-victimization>.

Барандич Владислав Ігорович,

головний спеціаліст відділу забезпечення, формування та реалізації політики з питань безпеки, правопорядку та протидії злочинності Департаменту взаємодії з Національною поліцією України Міністерства внутрішніх справ України

ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТАКТИЧНОГО КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В ДІЯЛЬНОСТІ АНАЛІТИЧНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Упровадження і застосування цифрових технологій на різних напрямках діяльності, зокрема й у діяльності правоохоронних органів, має надзвичайне значення, оскільки надає нових потужних можливостей для виконання завдань на якісно новому рівні.

Важливим кроком стало створення аналітичних підрозділів у Національній поліції України (далі – аналітичні підрозділи), працівники яких мають спеціальні знання не лише щодо загальної специфіки розкриття, профілактики та запобігання кримінальним правопорушенням, систематично підвищують кваліфікацію, вміють відстежувати закономірності (тенденції) вчинення кримінальних правопорушень, а й володіють навичками використання спеціального

аналітичного програмного забезпечення. Адже діяльність підрозділів кримінального аналізу безпосередньо пов'язана зі збиранням та аналізом даних за допомогою різних цифрових продуктів, що сприяє швидшому й ефективнішому розкриттю кримінальних правопорушень і запобіганню їх вчиненню.

У цьому контексті важливо зазначити, що аналітичні підрозділи не дублюють методів протидії злочинності, які у своїй роботі застосовують працівники слідчих та оперативних підрозділів, а суттєво їх доповнюють. Адже ефективна протидія злочинності можлива лише за умови плідної взаємодії аналітичних, оперативних і слідчих підрозділів.

За загальновідомим визначенням, кримінальний аналіз є логіко-мисленнєвою діяльністю працівників правоохоронних органів, що полягає у пошуку, перевірці й оцінці інформації, яка має значення для розкриття злочинів, а також їхньої профілактики. Інформація для якісного кримінального аналізу має відповідати критеріям актуальності, важливості, повноти, корисності та безперервності.

Якщо взяти до уваги тактичний аспект кримінального аналізу, то найбільш вдало, як на мене, визначення тактичного кримінального аналізу навів І. А. Федчак. Так, на думку вченого, це – інформаційно-аналітична діяльність, що здійснюється для аналізу злочинності та злочинів на конкретній території за невеликий проміжок часу, за певним видом злочину чи протиправної діяльності певної групи з метою напрацювання тактичних заходів із затримання злочинців, виявлення ризиків і попередження конкретних правопорушень [1, с. 170].

Тактичний кримінальний аналіз використовують як для запобігання злочинам і їх розкриття, так і прогнозування імовірних загроз для суспільства, щоби унеможливити їхнє настання.

Для проведення тактичного кримінального аналізу необхідно отримати дані про певну територію чи вид кримінального правопорушення. Загалом основні дані, необхідні для цього аналізу, розміщено на Інформаційному порталі Національної поліції України (далі – ІПНП). Однак використовувати лише їх замало, позаяк на ІПНП розміщено фабули, які не завжди розкривають суть кримінального правопорушення та акцентують на деталях. Саме тому інформацію, отриману з ІПНП, необхідно доповнювати інформацією із кримінальних проваджень, зокрема: з протоколів огляду місця події та допитів, довідок-меморандумів, спецповідомлень тощо.

Також варто зазначити, що під час здійснення тактичного кримінального аналізу в більшості випадків необхідно використовувати інструменти візуалізації, очищення і підготовки даних. Так, ефективними інструментами, які значно покращать аналіз будь-яких даних, є програми корпорації «Microsoft». Ідеться, зокрема, про програми «Power Bi» та «Excel».

Проте, звісно, не існує загального алгоритму дій для розкриття кримінального правопорушення за допомогою використання аналітичних програм, як і не існує двох однакових кримінальних правопорушень. Під час здійснення аналізу кожного виду злочинів (проти власності / статевої недоторканості / життя і здоров'я тощо) акценти аналітик має робити різні. Приміром, не врахувавши існування різних умовних видів кримінального правопорушення, якісний аналіз провести не вдасться. Розподіл за способом учинення кримінального правопорушення полягає не лише у відмежуванні дій згідно зі статтями Кримінального кодексу України (наприклад, частина 2 статті 115 «Умисне вбивство» Кримінального кодексу України містить 14 пунктів – різних за способом дій), а й відмежуванні за менш очевидними критеріями: зняття злочину, місцевість, де сталося вбивство, кількість нанесених ударів, цинічність і жорстокість вбивства тощо.

Прикладом тактичного кримінального аналізу може слугувати такий. Використовуючи для тактичного кримінального аналізу офіційну інформацію щодо вчинених кримінальних правопорушень з 01 січня до 30 червня 2022 року, яку розміщено на офіційному вебсайті Офісу Генерального прокурора (далі – ОГП) [2], серед загальної кількості вчинених кримінальних правопорушень проти власності (49 239 зареєстрованих) переважають крадіжки (33 008 зареєстрованих), з них: особам повідомлено про підозру – в 15 654 кримінальних провадженнях. Крадіжки, де підозрюваних осіб не встановлено – 17 354. Використовуючи статистику ОГП, для зручності аналізу можна вчинені кримінальні правопорушення розподілити таким чином:

- крадіжки з квартир (1 681);
- крадіжки з дач, садових будинків (442);
- крадіжки зі складів, баз, магазинів та інших торговельних точок (5 733).

Зібравши початкову інформацію про вчинені нерозкриті крадіжки за певний період (зручно використовувати період поточного року. – В. Б.) на певній території, варто завантажити її в програму «Microsoft Excel» та рознести по стовпчиках для фільтрування і подальшого аналізу (загальна інформація: час і дата, населений пункт, дані місцезнаходження об'єкта злочину; додаткова інформація, яку отримано від оперативних і слідчих підрозділів: наявність / ненаявність відеокамер, спосіб проникнення, поверх будинку, на якому вчинено кримінальне правопорушення, кількість злочинців, спосіб їхнього пересування, зовнішній опис, особливі прикмети). Під час систематизації такої інформації аналітик зможе помітити збіги між різними кримінальними правопорушеннями за вказаними критеріями без застосування спеціального програмного забезпечення. Узагальнивши великий обсяг інформації, за допомогою фільтрів і візуалізації можна тактично виявити подібність кримінальних правопорушень для складення далі аналітичного звіту.

Загалом у результаті правильно проведеного тактичного аналізу можна вирішити завдання щодо встановлення:

- місця концентрації кримінального правопорушення;
- пов'язаності (закономірності) подій;
- тенденції злочинності.

У свою чергу, вирішення цих завдань надасть можливість встановити профілі (інакше кажучи, досьє) підозрюваних і потерпілих. Встановлення профілів потерпілих дасть змогу надалі вжити профілактичних заходів, а встановлення профілів злочинців – прийняти управлінські рішення про розкриття кримінальних правопорушень, запобігання їм і недопущення надалі.

Для тактичного кримінального аналізу вкрай важливими є систематичне отримання інформації для постійної актуалізації аналітичних висновків і безперервне накопичення інформації з метою більш ґрунтовного аналізу в подальшому. Безперервне накопичення інформації та її адаптація до умов, необхідних для виконання завдань працівниками аналітичних підрозділів, надасть можливість здійснити багатовекторний аналіз за різними критеріями.

Результатом тактичного кримінального аналізу мають стати прийняті керівником управлінські рішення, спрямовані на забезпечення публічної безпеки, порядку, протидії злочинності.

Тут варто зауважити, що для більш професійного, різноаспектного тактичного кримінального аналізу обов'язкові знання з криминології, а саме: про природу, закономірності виникнення, суспільного прояву та запобігання злочинності. Позаяк наявність таких знань, уміння користуватися аналітичними програмами, зацікавленість і відповідальне ставлення до роботи – це те, що в сукупності становить запоруку якісного тактичного кримінального аналізу.

Щодо розкриття кримінальних правопорушень за допомогою тактичного кримінального аналізу (з власного досвіду. – В. Б.).

Передусім необхідно отримати інформацію по конкретному кримінальному правопорушенню (або декількох подібних за способом) за певний період (декілька років / місяців), а саме: фабули кримінальних проваджень, інформацію від свідків, із протоколів огляду місця події тощо на конкретній території (приміром, місто / область).

Далі за допомогою використання програмного забезпечення потрібно систематизувати всю отриману інформацію із джерел інформації, використовуючи не лише інформацію з ПНП, а й з кримінальних проваджень. Доцільно зібрати й систематизувати всю інформацію таким чином, щоби «розкрити» поведінку злочинця, зрозуміти спосіб вчинення ним кримінального правопорушення, зазначити всі деталі, отримані під час ознайомлення із матеріалами кримінального провадження чи з фабулою кримінального провадження. За наявності великого масиву інформації у спосіб фільтрування загальних даних (деталі вчинення кримінального правопорушення, інформація від свідків, про знаряддя та предмет

кримінального правопорушення) можна встановити відповідності між різними кримінальними правопорушеннями одного типу для складення аналітичного звіту.

Щодо запобігання вчиненню кримінальних правопорушень за допомогою тактичного кримінального аналізу (з власного досвіду. – В. Б.). У цьому контексті актуальним буде використання візуалізацій отриманих даних для виявлення місця, де найбільше вчинено кримінальних правопорушень одного виду.

В ПНП здебільшого міститься інформація про географічні координати місць, де вчинено злочини. Ці координати можна використати для відображення на карті на спеціальному програмному забезпеченні. Таким чином, за допомогою координат можна встановити зображення місцевості (район / місто / область тощо) із концентрацією вчинення певного виду кримінального правопорушення. Наочне сприйняття систематичності вчинення кримінального правопорушення дасть змогу надалі приймати управлінські рішення.

Наприклад, якщо аналітичні звіти надіслати керівникові підрозділу про виявлення тенденцій вчинення певного виду кримінального правопорушення (приміром, грабєжів) у вечірній час доби на конкретній зупинці громадського транспорту, то це може сприяти або перенесенню зупинки в більш безпечне місце, або встановленню додаткового освітлення чи камер відеоспостереження, а можливо, й посиленню патрулювання правоохоронними органами ділянок, які становлять небезпеку для громадян.

У перспективі подібні прийняті рішення на основі детального тактичного кримінального аналізу можуть підвищити рівень безпеки громадян.

Таким чином, тактичний кримінальний аналіз є копіткою і вкрай важливою діяльністю, від результативності здійснення якої безпосередньо залежить рівень злочинності в певному регіоні. Лише ґрунтовний тактичний кримінальний аналіз із обов'язковим урахуванням знань з криминології зможе забезпечити виконання основного завдання аналітичних підрозділів – ефективно сприяти розкриттю кримінальних правопорушень та запобігти їхньому вчиненню у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Федчак І. А. Основи кримінального аналізу : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 288 с. URL : <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3723/3/%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%87%D0%B0%D0%BA%20%D0%BE%D1%81%D0%BD%20%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D1%83.pdf>.

2. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Офіційний вебсайт Офісу Генерального прокурора України. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.